

TAIDEYLIOPISTON SIBELIUS-AKATEMIA

Toimitusten musiikki murroksessa

Populaarimusiikkitoiveiden toteuttaminen
uruilla

Lasse Leppänen
Kirjallinen työ
Kirkkomusiikin ja urkujen aineryhmä
Klassisen musiikin osasto
Taideyliopiston Sibelius-akatemia
Joulukuu 2023

<p>Tutkielman tai kirjallisen työn nimi</p> <p>Toimitusten musiikki murroksessa</p> <p>Populaarimusiikkitoiveiden toteuttaminen uruilla</p>	<p>Sivumäärä</p> <p>23</p>
<p>Tekijän nimi</p> <p>Lasse Leppänen</p>	<p>Lukukausi</p> <p>Syksy 2023</p>
<p>Aineryhmän nimi</p> <p>Kirkkomusiikin ja urkujen aineryhmä</p>	
<p>Tutkimukseni otsikko viittaa musiikkitoiveiden nykytodellisuuteen seurakunnissa. Kanttorit saavat seurakuntalaisilta usein hyvinkin erikoisia musiikkitoiveita. Näitä voivat olla esimerkiksi hääparin yhteinen suosikkikappale avioliittoon vihkimisen yhteydessä tai omaisten toive vainajalle tärkeän kappaleen kuulemisesta hautaan siunaamistilaisuudessa.</p> <p>Kirkkojärjestyksen mukaan toimitusten musiikin tulee vastata tilaisuuden hengellistä sisältöä ja seurakuntalaisten toiveita. Toimitusten jumalanpalvelusluonne, kirkon perinne ja toisaalta seurakuntalaisten toiveiden huomioon ottaminen saattavat joskus johtaa ristiriitatilanteisiin. Esimerkiksi vainajat alkavat olla ns. Beatles-sukupolvea, joille rakkain musiikki ei ehkä enää ole vanhastaan toimituksissa käytettyä musiikkia. Kanttorille tuleekin vastaan tilanteita, joissa täytyy punnita seurakuntalaisten toiveita sekä tilaisuuden sopivuuden mutta myös omien taitojen, aikataulujen, ym. kannalta.</p> <p>Kirjallisessa työssäni tutkin toimitusten musiikkiin liittyvän kappaleen toteuttamista uruilla. Keskityn tässä työssä oman muusikkotaustani takia populaarimusiikkiin. Käsittelen työssäni kappaleen toteuttamista hyvin käytännönläheisesti. Miten hankkia nuottimateriaali? Kuinka tehdä transkriptio äänitteeltä? Entä miten tunnistaa kappaleesta olennainen sisältö omaa sovitusta varten?</p>	

Tavoitteena on myös kannustaa kanttoreita toteuttamaan myös hieman erikoisempia toiveita toimitusten musiikiksi.

Hakusanat

Sovittaminen, populaarimusiikki, urut, kirkolliset toimitukset, nuotinnokset.

Tutkielma on tarkistettu plagiaatintarkastusjärjestelmällä

20.12.2023 Timo Kiiskinen

Sisällysluettelo

1	Johdanto	6
1.1	Tutkimuksen otsikko ja lähtökohdat	6
1.2	Tutkimuskohde, -tehtävä ja -kysymykset.....	6
2	Teoreettiset lähtökohdat.....	7
2.1	Aikaisemmat tutkimukset.....	7
2.2	Keskeiset käsitteet	8
2.2.1	Musiikin soveltaminen.....	8
2.2.2	Musiikin sovittaminen.....	8
2.2.3	Populaarimusiikki	10
3	Esimerkkitoteutus	10
3.1	Lähtökohdat.....	10
3.2	Alkuselvittely	13
3.3	Alkuriffi.....	14
3.4	Säkeistö ja kertosäe	14
3.5	Kitarasoolo	15
4	Pohdinta	17
	Lähdeluettelo.....	19
	Liitteet	21

Kuvaluettelo

Kuva 1: Tyypillinen populaarimusiikissa käytettävä lead sheet. Kappale-esimerkkinä tässä Pariisi (säv. Sakari Kuosmanen & Pekka Rechardt, san. Arto Melleri, sov. Kuosmanen & R. Salmiheimo. Albumilta Sakari Kuosmanen 1985, nuotinnos Peter Engberg)	9
Kuva 2: Katkelma kappaleen kesäyö soinnuista ja sanoista osoitteesta https://tabs.ultimate-guitar.com/tab/1139276 (haettu 24.11.2023)	13
Kuva 3 Alkuriffin toteutus. Soitetaan triossa siten, että ylin rivi on kitaran ostinato. Toinen rivi on toisen kitaran vastamelodia ja jalkiolla soitetaan bassokitaran osuus.	14
Kuva 4 Säkeistön toteutus. Soitetaan edelleen triossa siten, että melodiaa soitetaan soolorekisteröinnillä yhdeltä sormiolta. Säestyksen arpeggio-soinnut toiselta sormiolta, joko 4 jalkaisella rekisteröinnillä tai oktaavia korkeammalta 8 jalkaisella rekisteröinnillä. Jalkio hoitaa basso-osuuden.	14
Kuva 5 Kertosäkeen toteutus. Kertosäkeessä komppi muuttuu merkittävästi. Basso alkaa soittaa neljäsosia ja sointuja soitetaan ilman arpeggiota.	15
Kuva 6. Verkko-osoitteesta https://tabs.ultimate-guitar.com/tab/1139276 haettu soinnutus kitarasoolon taustalle.	16
Kuva 7. Kitarasoolo-osuuden sovitus. Vasemman käden pisteellinen rytmi tuo komppiin eteenpäin vievää voimaa. Tämä osio kannattaa soittaa voimakkain äänikerroin.	17

1 Johdanto

1.1 Tutkimuksen otsikko ja lähtökohdat

Tutkimukseni otsikko: *”Toimitusten musiikki murroksessa: populaarimusiikkitoiveiden toteuttaminen uruilla”* viittaa musiikkitoiveiden nykytodellisuuteen seurakunnissa. Kanttorit saavat seurakuntalaisilta usein hyvinkin erikoisia musiikkitoiveita. Näitä voivat olla esimerkiksi hääparin yhteinen suosikkikappale avioliittoon vihkimisen yhteydessä tai omaisten toive vainajalle tärkeän kappaleen kuulemisesta hautaan siunaamistilaisuudessa.

Kirkkojärjestyksen mukaan toimitusten musiikin tulee vastata tilaisuuden hengellistä sisältöä ja seurakuntalaisten toiveita. Toimitusten jumalanpalvelusluonne, kirkon perinne ja toisaalta seurakuntalaisten toiveiden huomioon ottaminen saattavat joskus johtaa ristiriitatilanteisiin (Kirkollisten toimitusten opas 2009, 19). Esimerkiksi vainajat alkavat olla ns. Beatles-sukupolvea, joille rakkain musiikki ei ehkä enää ole vanhastaan toimituksissa käytettyä musiikkia. Kanttorille tuleekin vastaan tilanteita, joissa täytyy punnita seurakuntalaisten toiveita sekä tilaisuuteen sopivuuden mutta myös omien taitojen, aikataulujen, ym. kannalta (Surkka 2020, 4).

1.2 Tutkimuskohde, -tehtävä ja -kysymykset

Kirjallisessa työssäni tutkin toimitusten musiikkiin liittyvän kappaleen toteuttamista uruilla. Keskityn tässä työssä oman muusikkotaustani takia populaarimusiikkiin sen eri muodoissa.

Käsittelen työssäni kappaleen toteuttamista hyvin käytännönläheisesti. Miten hankkia nuottimateriaali? Kuinka tehdä transkriptio äänitteeltä? Entä miten tunnistaa kappaleesta olennainen sisältö omaa sovitusta varten?

Toisaalta myös soittotekniikalla ja -tavalla on merkitystä populaarimusiikin toteuttamiseksi millä tahansa instrumentilla. Nykyisin urut mielletään usein ”rytmittömäksi soittimeksi”, mikä on todella erikoista ottaen huomioon urkujen historiallisen aseman yhteismusisoinnissa (Malmgren 2015, 147). Soveltamalla soittotekniikkaa, jota voi kutsua polyfoniseksi eli toisin sanoen polyrytmiseksi saadaan kappaleisiin ”svengyä”, jota muilla soittotekniikoilla on vaikea saavuttaa (Malmgren 2015, 148). Yhdistämällä tällainen soittotekniikka sopiviin sovituksiin, on mahdollista

toteuttaa uruilla myös sellaisia musiikin tyyllilajeja, joita yleisesti pidetään uruille soveltumattomina.

Tutkimustehtäväni on seuraava:

Miten sovitaan ja toteutetaan (sovelletaan) uskottavasti populaarimusiikin tyylisuuntaa edustava kappale uruilla niin, että alkuperäinen tyyli ja esitystapa välittyy kuulijoille riittävästi?

2 Teoreettiset lähtökohdat

2.1 Aikaisemmat tutkimukset

Populaarimusiikin toteuttamisesta ja sovittamisesta uruille löytyy erittäin vähän aiempaa kirjallisuutta. Tähän mennessä olen löytänyt vain yhden opinnäytetyön, joka käsittelee tätä aihetta. Kyseessä on Pietari Korhosen tekemä opinnäytetyö, joka käsittelee Pekka Simojoen virsien säestämistä uruilla (Korhonen 1999). Aihetta kuitenkin sivuaa koko joukko kirjallisuutta. Esimerkiksi vapaan säestyksen oppikirjat ovat oivallista taustamateriaalia tätä tutkielmaa ajatellen (Hovi 1983), (Tenni and Varpama 2004). Vapaan säestyksen periaatteet ovat suoraan käyttökelpoisia populaarimusiikkikappaleiden toteuttamisessa. Uruilla mahdollisuudet tosin laajentuvat merkittävästi, sillä jalkio tuo paljon vapautta rytmisen kudoksen toteuttamiseen.

Myös varsinaiset sovittamisen oppikirjat ovat hyödyllistä materiaalia (Sebesky 1994), (Karjalainen 2014). Uruille sovittamisessa on kuitenkin tiettyjä haasteita: jokainen soitin on uniikki ja siksi tarkka sovittaminen tai nuotintaminen on vaikeaa. Urkurit kyllä tuntevat soittimensa ja siksi rekisteröintien ja muun urkujen käsittelyyn liittyvän ohjeistuksen kanssa kannattaa olla niukka.

Soittotekniikkaan ja urkujen käyttöön populaarimusiikissa löytyy myös kirjallisuutta. Soveltuvia töitä ovat esimerkiksi (Helevä 2017) ja (Malmgren 2015). Helevä käsittelee työssään laajasti bassolinjojen toteutusta Hammond-uruilla. Näistä tekniikoista suurinta osaa voi soveltaa myös akustisilla uruilla. Malmgren puolestaan peräänkuuluttaa luonnollista soittotekniikkaa, joka mahdollistaa erittäin hengittävän ja rytmikkään lopputuloksen. Tällainen soittotekniikka soveltuu siten hyvin myös populaarimusiikin toteuttamiseen.

Populaarimusiikin toteutus perustuu lähes aina yhtyesoittoon ja siten moni yhtyesoittoa tai yhteismusisointia käsittelevä tutkimus soveltuu taustamateriaaliksi omaan työhöni. Tällaisia töitä ovat esimerkiksi: (Viinikainen 2013) ja (Mattila 2018).

Urkuri on erityislaatuisessa asemassa siksi, että hänen on jäljiteltävä kokonaista orkesteria soittaessaan. On suuri haaste, mutta myös ilo, jos urkuri pystyy toteuttamaan kappaleen siten, että kuulijalle välittyy tuntemus siitä, että kappaletta olikin toteuttamassa kokonainen orkesteri.

2.2 Keskeiset käsitteet

2.2.1 Musiikin soveltaminen

Käytän koko työssäni pääasiallisena käsitteenä musiikin soveltamista. Musiikin soveltamisella tarkoitan kokonaisvaltaista näkökulmaa siihen, millaisia musiikin osa-alueita muusikon on hallittava pystyäkseen toteuttamaan kappaleita siten, että ne riittävällä tavalla jäljittelevät alkuperäistä tyyliä. Tähän sisältyy mm. sovittaminen, rytmikka, improvisaatio, jne.

2.2.2 Musiikin sovittaminen

Sovittamisella tarkoitetaan teoksen uudelleenmuokkausta siten, että sen alkuperäinen soitinkokoonpano on korvattu jollakin toisella. Joskus sovitus voidaan kuitenkin tehdä myös samalle kokoonpanolle kuin alkuperäinen teos. Tällöin syntyy teoksen vaihtoehtoinen versio. Keskeistä sovittamisessa on olemassa olevan musiikillisen materiaalin työstäminen uuteen muotoon. Sovituksia on tehty aikojen saatossa hyvin eri tavoilla ja erilaisiin käyttötarkoituksiin. (Boyd 2001)

Populaarimusiikissa sovittamisen käsite on hieman laajempi. Sovittaja on jopa osittain teoksen säveltäjä, sillä sovituksia voidaan tehdä erittäin vapaasti alkuteoksen perusteella. Monet versiot suosituista kappaleista saattavat muistuttaa toisiaan vain etäisesti, koska sovittaja voi tehdä lähes kaiken täysin toisin kuin alkuteoksessa. Vain lyriikka ja tutut fraasit säilyvät samoina eri versioiden välillä.

Populaarimusiikissa myös yhtyeen muusikot ovat omalla tavallaan sovittajia. Kappale soitetaan usein joko ulkoa tai ns. *lead sheet*:in avulla. Lead sheet sisältää vähintään kappaleen soinnut, joskus esimerkiksi erilaisia rytmisiä kuvioita, kun on tärkeää, että koko yhtye toteuttaa ne samalla tavalla. Kuitenkin yksittäiselle muusikolle jää hyvinkin

vapaat kädet toteuttaa oma osuutensa kappaleen harmonian ja tyyllilajin puitteissa.
 Kuvassa 1 (Kuva 1) on esitetty tyypillinen populaarimusiikissa käytettävä lead sheet.

N. 134 **PARIISI**

A

1x ONLY, 2x GTR FILL, IN SEGNO GTR FILLS

B SIMILE

D.S. AL CODA SENZA REP

26 SIMILE

32

PETER ENGBERG 2020

Kuva 1: Tyypillinen populaarimusiikissa käytettävä lead sheet. Kappale-esimerkinä tässä Pariisi (säv. Sakari Kuosmanen & Pekka Rechart, san. Arto Melleri, sov. Kuosmanen & R. Salmiheimo. Albumilta Sakari Kuosmanen 1985, nuotinos Peter Engberg)

2.2.3 Populaarimusiikki

Populaarimusiikin käsitteen alle lasken kaiken n. 1950-luvulta lähtien länsimaissa esiintyvän musiikin, joka ei ole taide-, tai kansanmusiikkia. Tällaisia tyylejä ovat mm. rock-, pop-, ja iskelmämusiikki. Näille tyyleille suurimmat yhteiset nimittäjät ovat afroamerikkalainen rytmiiikka, kuulon varainen tradition välittyminen ja improvisointi (Wilkus 2017, 14). Populaarimusiikki on tyypillisesti vaikeasti nuotinnettavissa, koska monia sen tärkeitä ominaispiirteitä on vaikeata tai mahdotonta esittää perinteisellä nuottikirjoituksella (Tagg 1982, 41). Tämän vuoksi populaarimusiikin toteuttamista ei voida yksiselitteisesti ilmaista nuottiesimerkein.

Viime vuosina Suomessa on yleistynyt termi ”rytmimusiikki”. Tämän termin käyttöä perustellaan sillä, että se olisi ”arvoista vapaampi” (Tolvanen and Pesonen 2010, 6). Rytmimusiikki terminä on kuitenkin erittäin ongelmallinen erityisesti siitä syystä, ettei sitä tunneta lainkaan kansainvälisesti. Rytmimusiikki sanana implikoi myös väistämättä, että kaikki sen ulkopuolelle laskettava musiikki olisi jotenkin rytmitöntä. Pitäydyn tämän työn kontekstissa siis termissä populaarimusiikki sen vakiintuneisuuden ja neutraliteetin vuoksi.

3 Esimerkkitoteutus

3.1 Lähtökohdat

Omaisat ovat pyytäneet vainajan siunaustilaisuuteen urkumusiikiksi Pariisin kevät yhtyeen kappaleen "Kesäyö"¹. Kyseessä on hieman harvinaisempi toive, joten aivan ensimmäiseksi kappale täytyy kuunnella ja miettiä, onko sen toteuttaminen järkevää siunaustilaisuuden kontekstissa. Ensikuulemalla kappaleesta huomaa, että siinä on ainakin kolme hyvin tunnistettavaa ominaisuutta:

- Alkuriffi. Sähkökitaralla soitettu alkuriffi on yksinkertaisuudestaan huolimatta aivan olennainen osa kappaletta. Se toistuu myös säkeistöjen välissä ja täytyy ehdottomasti ottaa osaksi urkutoteutusta
- Säkeistön ja kertosäkeen melodia. Kappaleen ydin, joka täytyy toteuttaa tunnistettavalla tavalla. Erityisenä haasteena on säkeistön ja kertosäkeen musiikillinen samankaltaisuus, joka laulettuna ei ole ongelma. Instrumentaaliversiossa täytyy kuitenkin keksiä jotain, jonka avulla säkeistö ja kertosäe erottuvat toisistaan.

¹ Säv. ja san. Arto Tuunela, albumilta Pariisin kevät (2012).
<https://www.youtube.com/watch?v=rP6Wi4K60hI> (haettu 20.12.2023)

- Kitarasoolo. Keskellä kappaletta on hienosti toteutettu kitarasoolo, jonka taustalla olevat soinnut ovat käytössä ainoastaan soolon taustalla. Koska tämä osa on niin erottuva, se täytyy myös ottaa osaksi urkutoteutusta.

Ensikuuntelun perusteella vaikuttaa siltä, että kappaleen pystyy hyvin toteuttamaan uruilla siten, että siitä saadaan tunnistettava ja uskottava versio. Tätä ajatusta puoltaa se, että kaikki yllä mainitut kappaleen ominaispiirteet soveltuvat uruilla toteutettaviksi. Kappaleessa on tunnistettavia melodioita joko laulussa tai instrumentein toteutettuna. Tällaiset kappaleet sopivat usein hyvin toteutettaviksi instrumentaaliversioina.

Koska kappalettoive on tarkoitettu siunaustilaisuuteen, täytyy myös tarkistaa mistä sen sanoitus kertoo. Vaikka kyseessä on instrumentaalitoteutus sen sanat tulevat mieleen ihmisille, jotka tuntevat kappaleen entuudestaan. Kesäyön sanat kuuluvat seuraavasti:

Istuin hämärässä
Alkoi hetki joka tuntui
Kuin ei se loppuisi milloinkaan
Hetkeksi hiljaisuus
Saapui luokseni kuin olento
Ja huusi, "Älä pelkää maailmaa"
Istuimme hetken yhdessä
Ja avaruus katsoi meitä

Ja ulkona kesäyö
Satoi kasvoille kyyneleitä
Ja ulkona kesäyö
Satoi kasvoille kyyneleitä

Herään rannalta
On yö kirkkaampi päivää
Valopisteet taivaalla
Liukuvat aamuun

Olen unohtanut
Mistä tähän kuljin
Verhoudun unohduksen kaapuun
Vaan muistan ilmalaivueita
Taivaanrantaan lentäneitä

Ja ulkona...

Istun hämärässä
Odotan vieläkin hetkeä
Joka ei lopu koskaan
Saapuisi hiljaisuus
Kertoisi minulle
Kuinka kaikki lopulta katoaa
Näen valot taivaalla, ja juoksee
Selässä kylmiä väreitä

Ja ulkona...

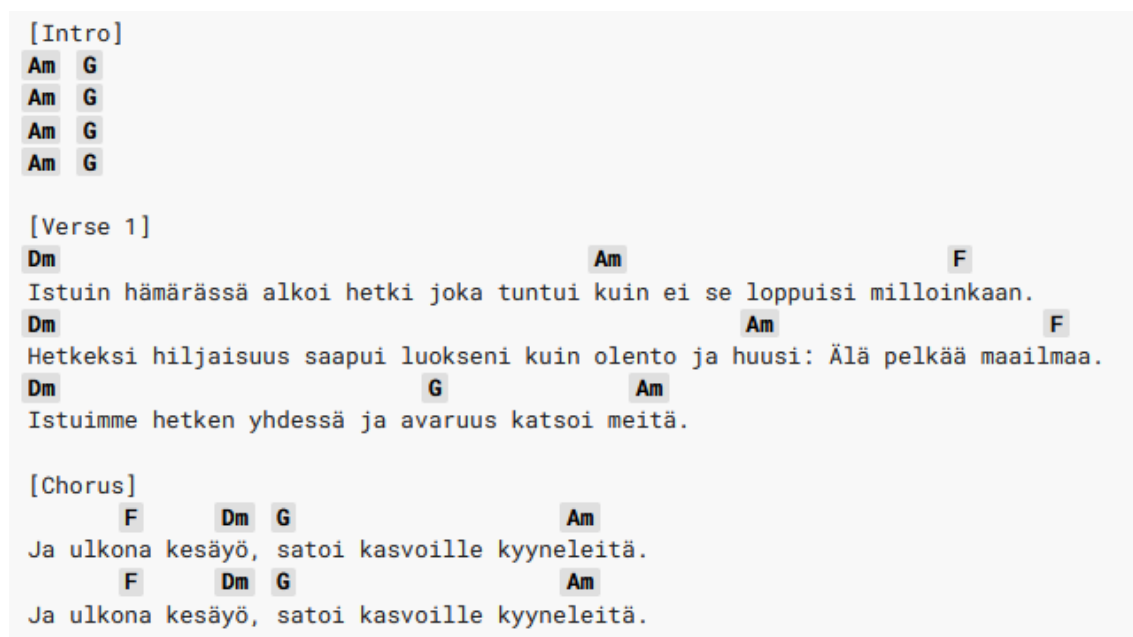
Sanoitus näyttäisi sopivan oikein hyvin siunaustilaisuuteen. Itseasiassa sitä lukiessa alkaa ymmärtää, miksi tällainen toive on esitetty. On mahdotonta tietää, onko tekstin kirjoittaja ajatellut tekstiään hengellisenä, mutta ainakin se on kovin helppo tulkita sellaiseksi.

Tässä vaiheessa näyttää siis siltä, että kappale voidaan toteuttaa ja omaisille voidaan ilmoittaa, että heidän toiveensa toteutuu.

3.2 Alkuselvittely

Seuraavaksi pitää selvittää tarkemmin, mitä kappaleessa tapahtuu musiikillisesti. Ensin kannattaa toki katsoa, olisiko kappaleesta jotain nuotinnosta, josta voisi olla apua.

Kesäyö on kuitenkin sen verran harvinainen kappale, ettei sitä löydy mistään nuotinnettuna. Täytyykö kappaleesta siis tehdä itse transkriptio alusta lähtien? Asiaa helpottaa se, että nykyään lähes kaikista populaarimusiikkikappaleista löytyy soinnut tai tabulatuuri internetistä. Hakusanoilla ”kesäyö chords” verkosta löytyy helposti kappaleen soinnut sanojen ohella (Kuva 2).

[Intro]
Am G
Am G
Am G
Am G

[Verse 1]
Dm Am F
Istuin hämärässä alkoi hetki joka tuntui kuin ei se loppuisi milloinkaan.
Dm Am F
Hetkeksi hiljaisuus saapui luokseni kuin olento ja huusi: Älä pelkää maailmaa.
Dm G Am
Istuimme hetken yhdessä ja avaruus katsoi meitä.

[Chorus]
F Dm G Am
Ja ulkona kesäyö, satoi kasvoille kyyneleitä.
F Dm G Am
Ja ulkona kesäyö, satoi kasvoille kyyneleitä.

Kuva 2: Katkelma kappaleen kesäyö soinnuista ja sanoista osoitteesta <https://tabs.ultimate-guitar.com/tab/1139276> (haettu 24.11.2023)

Kun näitä sointuja soittaa äänitteen tahdissa, huomaa nopeasti, että ne ovat oikein laaditut. Tällainen ”sointukartta” antaa siis hyvän lähtökohdan oman urkusovituksen tekemiselle. Siitä ei kuitenkaan käy ilmi mitään melodioita, eikä rytmejä. Näistä täytyy siis itse laatia transkriptio.² Tarkastellaan seuraavaksi aiemmin mainittuja kappaleen ydinkohtia yksi kerrallaan.

² Populaarimusiikin ammattilaiset puhuvat usein ”blokkamisesta”, joka tarkoittaa kappaleesta tehtävää transkriptiota kulloinkin tarvittavalla tarkkuudella.

3.3 Alkuriffi

Kesäyön alkuriffi on yksinkertaisuudestaan huolimatta erittäin tunnistettava.

Sähkökitara soittaa ostinatokuviota, joita toinen kitara ja basso kannattelevat. Toisen kitaran vastamelodia on koristeltu sähkökitaralle ominaisin alapuolisin etuhelein, jotka voi halutessaan soittaa myös uruilla.

Kuva 3 Alkuriffin toteutus. Soitetaan triossa siten, että ylin rivi on kitaran ostinato. Toinen rivi on toisen kitaran vastamelodia ja jalkiolla soitetaan bassokitaraan osuus.

3.4 Säkeistö ja kertosäe

Kesäyön säkeistö ja kertosäe ovat sopivia urkutoteutukselle siinä mielessä, että niissä on tunnistettava ja vaihteleva melodia. Usein popmusiikissa melodia saattaa muodostua vain muutamasta, tai jopa vain yhdestä sävelestä ja silloin kappaleen mielenkiintoisuus perustuukin esimerkiksi rytmin, tai harmonian vaihteluihin. Tällaiset kappaleet ovat kuitenkin hankalia toteuttaa uruilla, koska kappaleen tunnistettavuus ei perustu melodiaan vaan esimerkiksi jonkun soittimen soundiin tai erikoiseen rytmiiikkaan.

Kuva 4 Säkeistön toteutus. Soitetaan edelleen triossa siten, että melodiaa soitetaan soolorekisteröinnillä yhdeltä sormiolta. Säestyksen arpeggio-soinnut toiselta sormiolta, joko 4 jalkaisella rekisteröinnillä tai oktaavia korkeammalta 8 jalkaisella rekisteröinnillä. Jalkio hoitaa basso-osuuden.

Säkeistössä (Kuva 4 Säkeistön toteutus. Soitetaan edelleen triossa siten, että melodiaa soitetaan soolorekisteröinnillä yhdeltä sormiolta. Säestyksen arpeggio-soinnut toiselta sormiolta, joko 4 jalkaisella rekisteröinnillä tai oktaavia korkeammalta 8 jalkaisella rekisteröinnillä. Jalkio hoitaa basso-osuuden. pyritään tavoittamaan alkuperäisen teoksen tunnelmaa soittamalla soinnut arpeggiossa. Urut eivät tietenkään voi kuulostaa kitaralta, mutta arpeggio-soinnutuksella voidaan tavoitella samaa kuulokuvaa.

Säkeistön nuotinnus osoittaa myös sen miten vaikeaa populaarimusiikin lauluosuuksien tarkka nuotintaminen on. Käytännössä kannattaa nuotintaa vain peruslähtökohta ja soittaa sitten *ad lib.* kuvitellen mukaan laulettu sanat. Lauluosuudet perustuvat usein sanarytmiin ja vaihtelevat siksi eri fraaseissa ja säkeistöissä.

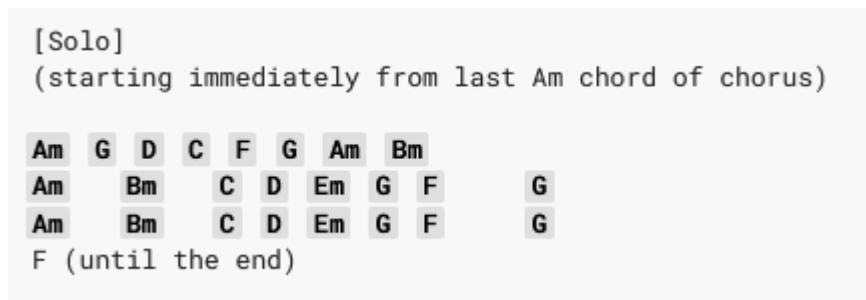

Kuva 5 Kertosäkeen toteutus. Kertosäkeessä komppi muuttuu merkittävästi. Basso alkaa soittaa neljäsosia ja sointuja soitetaan ilman arpeggiota.

Kertosäkeeseen (Kuva 5) siirryttäessä suurin muutos tapahtuu bassossa. Rytmisen kuvion tihentyminen aiheuttaa eteenpäin vievän tunnelman, jolloin kertosäe erottuu säkeistöstä, vaikka melodiassa ei tapahdu suuria muutoksia. Basson rytmisen kuvion tihentyessä voidaan sointuja alkaa soittaa pitkinä aika-arvoina. Näin myös säkeistö ja kertosäe erottuvat toisistaan selkeästi erilaisina kokonaisuuksina.

3.5 Kitarasoolo

Kitarasoolon toteutusta miettiessä huomataan nopeasti, että verkosta haettu sointukartta ei pidä paikkaansa. Soinnut eivät suinkaan vaihtele noin nopeasti ja sointukartta näyttää olevan muutenkin vain suuntaa antava. Joudutaan siis kuuntelemaan soinnut äänitteeltä. Kuvassa 6 (Kuva 6) nähdään verkosta haetun sointukartan ehdotus kitarasoolon soinnuiksi. Ensimmäinen rivi on lähes oikein, mutta sen jälkeen soinnut menevät eri tavalla.

Kuva 6. Verkko-osoitteesta <https://tabs.ultimate-guitar.com/tab/1139276> haettu soinnutus kitarasoolon taustalle.

Kitarasoolon ensimmäisen fraasin taustalla ovat vain soinnut Am, F, C ja G. Toisen fraasin soinnut ovatkin sitten hieman hankalammat kuulla, mutta onneksi nykyään myös YouTubessa on hidastusominaisuus. Tämän ominaisuuden avulla äänitettä voi hidastaa jopa vain neljännekseen alkuperäisestä nopeudestaan alkuperäisen äänenkorkeuden muuttumatta. Tämä on kullanarvoinen ominaisuus kappaleiden transkriptioita laadittaessa. Tällainen hitaammalla nopeudella kuunteleminen on ollut aiemminkin mahdollista erityisten tietokonesovellusten avulla, mutta nykyään se on kaikkien käytettävissä YouTubessa.

Tarkasti kuuntelemalla huomataan, että toisen fraasin soinnut ovat: Am, E5, G5, D/F#, F, G. Nyt päästään siis tekemään kitarasoolo-osasta urkusovitus (Kuva 7).

Alkuperäisellä äänitteellä kitarasoolo soitetaan tremolotekniikalla. Tällaista soittotapaa ei uruilla pysty jäljittelemään. On kuitenkin tärkeää, että tämä osa erottuu muista ja siksi sovituksen lähtökohdaksi valitaan jalkion ja vasemman käden muodostama beat-tyyppinen komppi, jolla tähän osaan kappaletta saadaan entisestään eteenpäin virtaavampi tunnelma. Tämä osa kannattaa myös rekisteröidä melko runsaasti – ainakin reilummin, kuin säkeistö ja kertosaie.

Kuva 7. Kitarasoolo-osuuden sovitus. Vasemman käden pisteellinen rytmii tuo komppiin eteenpäin vievää voimaa. Tämä osio kannattaa soittaa voimakkein äänikerroin.

4 Pohdinta

Kuten edellä on todettu, toimitusten musiikin toiveet ovat viime aikoina muuttuneet ja tulleet monipuolisemmiksi. Mielestäni kantoreiden tulisi suhtautua toiveisiin avoimin mielin ja pyrkiä toteuttamaan niitä mahdollisimman paljon. Muussa tapauksessa kohtalona saattaa olla Bluetooth-kaiutin ja Spotify kappelin nurkassa ja sellainen tulevaisuus on mielestäni surullinen. Elävä musiikki on kuitenkin aina vaikuttavaa ja suurimpaan osaan kappeleita ja kirkkoja on hankittu hieno akustinen soitin – urut. Uruilla pystyy tarvittaessa toteuttamaan lähes mitä tahansa musiikkityylejä. Täytyy vain uskaltaa yrittää ja tarttua toimeen. Nykyään tukea erilaisten kappaleiden toteutukseen saa helposti internetistä. Myös sosiaalisen median kautta voi pyytää vinkkejä kollegoilta ja muilta muusikoilta.

Kirkkomusiikin historia on täynnä toinen toistaan hienompia teoksia, joista monet ovat vakiintuneet käyttöön maallisesta kontekstista. Näin on esimerkiksi useimpien tunnettujen häämarssien laita. Kehitys ei kuitenkaan ole missään vaiheessa pysähtynyt ja siksi yhä uusia kappaleita vakiintuu myös kirkkomusiikin käyttöön. Mielestäni tätä kehitystä on vaikeaa ja myös turhaa vastustaa. Kuka tietää, mitä kaikkea kirkkomusiikin ohjelmistoon kuuluu vaikkapa kahdensadan vuoden kuluttua?

Lähdeluettelo

- Boyd, Malcolm. 2001. *Arrangement* Oxford University Press.
doi:10.1093/gmo/9781561592630.article.01332.
<https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/view/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000001332>.
- Helevä, Mikko. 2017. "Bassolinjat Hammond B-3 -Uruilla : Jazzurkurin Näkökulma." Taideyliopiston Sibelius-Akatemia.
<https://uniarts.finna.fi/Record/uniarts.994945784206249>.
- Hovi, Seppo. 1983. *Vapaa Säestys. I.* Helsinki: Fazer.
<https://uniarts.finna.fi/Record/uniarts.99320764206249>.
- Karjalainen, Kari. 2014. *Sovittaminen : Johdatus Ammattimaiseen Sovittamiseen, Soitintamiseen Ja Orkestraatioon.* Vääksy: Kari Karjalainen Music.
<https://uniarts.finna.fi/Record/uniarts.994783974206249>.
- Kirkollisten toimitusten opas. 2009. *Sinä Olet Kanssani - Kirkollisten Toimitusten Opas*. Jyväskylä: Gummeruks kirjapaino.
- Korhonen, Pietari. 1999. "Pekka Simojoen Virsisävelmät Ja Niiden Urkusäestys." Sibelius-Akatemia.
<https://uniarts.finna.fi/Record/uniarts.991617244206249>.
- Malmgren, Markus. 2015. "Nuotin Vierestä Soittamisen Taito : Näkökulmia Kenraalibasson Olemukseen." [M. Malmgren].
- Mattila, Pieta. 2018. "Continuosoiton Oppiminen Barokkisellistin Näkökulmasta." Tampereen yliopisto.
<https://uniarts.finna.fi/Record/uniarts.995037794206249>.
- Sebesky, Don. 1994. *The Contemporary Arranger : Definitive Edition.* Van Nuys, Calif.: Alfred. <https://uniarts.finna.fi/Record/uniarts.993731104206249>.
- Surkka, Veera. 2020. "Apua, Aika Loppuu! Keinoja Urkujensoiton Harjoitteluun Ja Kappaleiden Nopeaan Omaksumiseen, Kun Käytettävissä Olevaa Harjoitusaikaa on Rajallisesti."
- Tagg, Philip. 1982. "Analysing Popular Music: Theory, Method and Practice." *Popular Music* 2: 37-67. <http://www.jstor.org/stable/852975>.
- Tenni, Jyrki and Jasse Varpama. 2004. *Vapaa Säestys Ja Improvisointi.* Helsinki: Otava. <https://uniarts.finna.fi/Record/uniarts.992943774206249>.
- Tolvanen, Hannu and Mirka Pesonen. 2010. "Monipuolisuus on Valttia" : *Rytmimusiikkikentän Muutos Ja Osaamistarpeet Musiikkialan Toimintaympäristöt Ja Osaamistarve.*: Sibelius-Akatemian selvityksiä ja raportteja.

Viinikainen, Teemu. 2013. *Komppi Elää!*. Kustannuspaikka tuntematon: Idemco ; Riffi-julkaisut. <https://uniarts.finna.fi/Record/uniarts.994507664206249>.

Wilkus, Maria. 2017. "Sellisti Rytmimuusikkona : Neljän Sellistin Näkemyksiä Rytmimuusiikkona Ja Rytmimusiikin Sellonsoiton Opettajana Toimimisesta." Taideyliopiston Sibelius-Akatemia.

Liitteet

Liite 1 Kesäyö-kappaleen urkusovitus

Kesäyö

Säv. Arto Tuunela Sov. Lasse Leppänen

The musical score for 'Kesäyö' is presented in 4/4 time. It consists of three systems of staves, each with a grand staff (treble and bass clefs) and a separate bass line. The first system (measures 1-4) features a rhythmic piano accompaniment with eighth and sixteenth notes in the right hand and a simple bass line in the left hand. The second system (measures 5-8) introduces a more complex right-hand melody with eighth-note patterns and rests, while the left hand continues with a steady bass line. The third system (measures 9-12) maintains the complex right-hand melody and the steady bass line. The final system (measures 13-16) concludes the piece with a final melodic phrase in the right hand and a simple bass line.

2

18

Musical score for measures 18-22. The system consists of three staves: a grand staff (treble and bass clefs) and a separate bass clef staff. Measure 18 features a whole rest in the treble and a complex bass line with chords and a sixteenth-note triplet. Measure 19 has a sixteenth-note triplet in the treble and a bass line with chords. Measure 20 shows a half note in the treble and a bass line with a whole note chord. Measure 21 has a whole rest in the treble and a bass line with chords. Measure 22 features a whole note in the treble and a bass line with chords.

23

Musical score for measures 23-27. The system consists of three staves. Measure 23 has a half note in the treble and a bass line with chords. Measure 24 has a quarter note in the treble and a bass line with chords. Measure 25 has a quarter note in the treble and a bass line with chords. Measure 26 has a whole rest in the treble and a bass line with chords. Measure 27 has a half note in the treble and a bass line with chords.

28

Musical score for measures 28-31. The system consists of three staves. Measure 28 has a quarter note in the treble and a bass line with chords. Measure 29 has a quarter note in the treble and a bass line with chords. Measure 30 has a whole rest in the treble and a bass line with chords. Measure 31 features a sixteenth-note triplet in the treble and a bass line with chords.

32

Musical score for measures 32-35. The system consists of three staves. Measure 32 has a sixteenth-note triplet in the treble and a bass line with chords. Measure 33 has a whole rest in the treble and a bass line with chords. Measure 34 has a whole rest in the treble and a bass line with chords. Measure 35 has a half note in the treble and a bass line with chords.

36

Musical score for measures 36-39. The score is written for piano with three staves: a grand staff (treble and bass clefs) and a separate bass clef staff. Measure 36: Treble clef has a whole rest; Bass clef has a half note chord (F2, C3) followed by a quarter note chord (F2, C3) with a fermata. Measure 37: Treble clef has a quarter note chord (F2, C3) followed by a quarter note chord (F2, C3) with a fermata; Bass clef has a half note chord (F2, C3) followed by a quarter note chord (F2, C3) with a fermata. Measure 38: Treble clef has a quarter note chord (F2, C3) followed by a quarter note chord (F2, C3) with a fermata; Bass clef has a half note chord (F2, C3) followed by a quarter note chord (F2, C3) with a fermata. Measure 39: Treble clef has a quarter note chord (F2, C3) followed by a quarter note chord (F2, C3) with a fermata; Bass clef has a half note chord (F2, C3) followed by a quarter note chord (F2, C3) with a fermata.

40

Musical score for measures 40-42. The score is written for piano with three staves: a grand staff (treble and bass clefs) and a separate bass clef staff. Measure 40: Treble clef has a whole rest; Bass clef has a half note chord (F2, C3) followed by a quarter note chord (F2, C3) with a fermata. Measure 41: Treble clef has a quarter note chord (F2, C3) followed by a quarter note chord (F2, C3) with a fermata; Bass clef has a half note chord (F2, C3) followed by a quarter note chord (F2, C3) with a fermata. Measure 42: Treble clef has a quarter note chord (F2, C3) followed by a quarter note chord (F2, C3) with a fermata; Bass clef has a half note chord (F2, C3) followed by a quarter note chord (F2, C3) with a fermata.